

Gezinsbeleid in Vlaanderen: bereik en beleving

Tweede Gezinsconferentie op de dag van het gezin

Kind en Gezin-Academie, Brussel

Donderdag, 15 mei 2014, 9.00-16.00

Op donderdag 15 mei, de dag van het Gezin, slaan de Gezinsbond, Kind en Gezin en het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen de handen in elkaar voor de organisatie van de tweede Gezinsconferentie. Vlak voor de verkiezingen zetten deze drie organisaties het gezinsbeleid op de politieke agenda: de Gezinsbond als grootste vertegenwoordiger van de gezinnen in Vlaanderen; het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen als expertisecentrum voor toegepast onderzoek naar gezinnen en gezinsbeleid; Kind en Gezin als agentschap van de overheid met bevoegdheden binnen het Vlaams Gezinsbeleid. De conferentie kwam tot stand onder impuls van de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, zoals hij op de eerste Gezinsconferentie reeds aankondigde.

Tijdens de voormiddag staat het Vlaamse gezinsbeleid centraal: 'Beschouwing en vooruitblik op het Vlaamse gezinsbeleid'. De Gezinsbond vroeg een brede waaier aan experts naar hun visie op de evoluties binnen het Vlaamse gezinsbeleid¹. Drie thema's staan op de agenda: (1) materiële ondersteuning van gezinnen (2) de combinatie gezin, werk en zorg en (3) de ondersteuning van gezinsrelaties. Enkele resultaten: zie bijlage 1

Tijdens de namiddag zetten we het lokale gezinsbeleid in de kijker: 'Het lokaal gezinsbeleid in opmars: tendensen en spanningsvelden'. Lokaal gezinsbeleid wordt steeds belangrijker. Gemeenten kunnen een eigen beleid uitstippelen, en ze spelen ook een rol in het gezinsbeleid van de Vlaamse overheid. Hoe vullen zij dit in en wat zijn de drempels en opportuniteiten die zich voordoen? Enkele resultaten: zie bijlage 2

Contact

Manu Keirse, voorzitter Gezinsconferentie 0475/90.90.37

Mieke Schevelenbos, woordvoerder Gezinsbond 0475/39.44.43

Kathleen Emmery, Coördinator Kenniscentrum Hoger Instituut Gezinswetenschappen 0485/65.66.80

Leen Du Bois, woordvoerder Kind en Gezin, 0496/59.15.11

Bijlage 1: enkele opvallende resultaten uit de interviews met de experts over het Vlaamse gezinsbeleid

1. Gesandwicht tussen zorg, werk en gezin.
 - Het faciliteren van de combinatie van gezin, werk én zorg wordt door een groot deel van de experts als een van de belangrijkste doelstellingen van het gezinsbeleid ervaren. De experts vinden het van enorm belang dat er tijd gecreëerd wordt voor gezinnen. Want tijd is schaars en

staat van verschillende kanten onder druk. Manu Keirse, voorzitter van de Gezinsconferentie en Gezinspolitiek secretaris van de Gezinsbond: *" Het maatschappelijk discours is er één van meer werken en van langer werken. We moeten gezinnen daarom beter ondersteunen en werk maken van een echt tijdsbeleid gedurende de ganse loopbaan. Niet enkel loopbaanonderbreking of tijdskrediet kunnen daar een rol in spelen. Tijd creëren impliceert ook dat er een andere kijk moet komen op het personeelsbeleid in bedrijven."* Daarbij is het belangrijk om aandacht te besteden aan de zorgkloof. Het is bijvoorbeeld nog steeds moeilijker voor mannen om ouderschapsverlof te nemen dan voor vrouwen.

- Nieuw is het pleidooi om van de ondersteuning van mantelzorgers een prioriteit te maken van het gezinsbeleid. In heel wat gezinnen gaat het niet enkel over de combinatie van arbeid en gezin, maar komt daar de zorg voor een gezinslid of iemand uit de naaste omgeving met een handicap of chronische ziekte bovenop. In de huidige generatie veertigers en vijftigers zijn er veel gezinnen die gesandwich zitten tussen de zorg voor kinderen en de zorg voor ouders. Op basis van de interviews met experts kwam er daarom een sterk pleidooi voor de ondersteuning van mantelzorgers.

2. Materiële ondersteuning van gezinnen

- De materiële ondersteuning zorgt ervoor dat gezinnen volwaardig kunnen participeren aan de samenleving en kwaliteitsvol kunnen leven. Dat is ruimer dan louter het bestrijden van materiële krapte. Gezinnen hebben dat nodig. Gezinsbeleid moet er voor zorgen dat alle kinderen de nodige ontwikkelingskansen krijgen.
- Veel experts spreken zich negatief uit over het verdelingsrecht bij echtscheiding (ook bekend als miserietaks) die betaald moet worden op de gezinswoning. Deze taks (die er gekomen is als een begrotingsmaatregel) is in tegenspraak met de doelstellingen van het gezinsbeleid: gezinnen hebben ondersteuning nodig op moeilijke transitie momenten in hun leven zoals een echtscheiding. Deze verdelingstaks maakt het juist moeilijker.
- Een aantal experts kanten zich tegen het terugvorderen van studie- en schooltoelagen bij spijbelen. Financiële incentives of straffen om de opvoeding in gezinnen te beïnvloeden vinden weinig steun.
- En wat met de kinderbijslag? Door de zesde staatshervorming wordt Vlaanderen binnen enkele weken bevoegd voor de kinderbijslag. Het Vlaamse gezinsbeleid wordt daardoor in één klap uitgebreid met een belangrijke bevoegdheid en bijbehorend budget op het vlak van de materiële ondersteuning van gezinnen. De experts gaven tijdens de interviews hun visie op hoe die nieuwe Vlaamse bevoegdheid moet ingevuld worden. Manu Keirse, voorzitter van de Gezinsconferentie en Gezinspolitiek secretaris van de Gezinsbond: *"De experts hebben verschillende visies over de hervorming van de kinderbijslag maar we zien toch dat er een basisvisie is waar een groot deel van de experts het mee eens is. Die basisvisie benadrukt het belang van een voldoende grote universele sokkel in de kinderbijslag. Ieder kind heeft recht op kinderbijslag en het is goed dat dit ook zo verankerd is in de grondwet."* De meeste experts

gaan er ook mee akkoord dat er bovenop de universele basis een selectieve bijpassing moet komen voor gezinnen in armoede. Wel is er discussie over de vraag hoe groot het universele en het selectieve gedeelte moet zijn, en op welke manier we die selectiviteit moeten berekenen.

3. Relatieondersteuning: een taak voor het gezinsbeleid?

- Opvoedingsondersteuning is ondertussen een gevestigde waarde in het gezinsbeleid. De meerderheid van de experts vindt het positief dat de overheid werkt maakt van opvoedingsondersteuning. Het mag ouders wel niet onzeker maken over hun opvoedingscapaciteiten, want dan heeft een groot aanbod een omgekeerd effect.
- Maar moet er door de overheid ook gewerkt worden aan relatieondersteuning? Is het een taak van het beleid om een gezonde (duurzame) relatie aan te moedigen en de bevolking over relaties te informeren en te ondersteunen? Hoe kunnen we er voor zorgen dat de transitiefasen bij het aangaan en verbreken van partnerrelaties zo optimaal mogelijk verlopen voor de betrokkenen? Manu Keirse, voorzitter van de Gezinsconferentie en Gezinspolitiek secretaris van de Gezinsbond: *"We weten dat stabiele partnerrelaties een positief effect hebben op de kinderen die in het koppel leven. Maar betekent dit, dat de overheid moet inzetten op duurzame relaties? De meningen hierover zijn verdeeld."* Sommige experts menen dat relatieondersteuning niet in het gezinsbeleid thuis hoort omdat relaties een privézaak zijn. Andere experts denken dat het wel zinvol is dat de overheid het bestaande aanbod beter ondersteunt en bekend maakt. Op basis van de interviews met experts werd geconcludeerd dat er alleszins een grondig debat nodig is over de zin en onzin van relatieondersteuning als onderdeel van het gezinsbeleid.

Bijlage 2: enkele opvallende resultaten uit het onderzoek naar het lokaal gezinsbeleid

- Lokale besturen kregen de laatste jaren meer en meer taken toegewezen op het vlak van kinderopvang, opvoedingsondersteuning, bestrijding van de kinderarmoede, ... De besturen nemen maatregelen waarmee ze de Vlaamse kaders concreet invullen of die aanvullend zijn op het Vlaams of federaal beleid. Daarnaast vervult het lokaal niveau soms zelf pionierswerk met lokale initiatieven of innoverend beleid. Lokale besturen vragen dat deze opdrachten samengaan met het mandaat, de bevoegdheid en de financiële middelen om beleid te voeren. Voor kleinere gemeenten is het niet meer vanzelfsprekend om alle nieuwe taken op te nemen.
- Lokale besturen vragen wel voldoende ruimte opdat ze zelf een beleid kunnen invullen dat gericht is op de eigen lokale situatie.
- Lokale besturen werken inzake gezinsbeleid samen met diensten binnen de gemeente en met andere gemeenten. Toch is er ook sprake van concurrentie wanneer gemeenten gezinnen proberen aan te trekken, vooral dan de tweeverdieners met jonge kinderen.

- In de praktijk stellen zich heel wat vragen omtrent welke gezinnen men wil bereiken en hoe dat moet gebeuren. Gezinnen met kleine kinderen worden doorgaans gemakkelijker bereikt dan gezinnen met grotere kinderen of met jongeren. Ook het bereiken van maatschappelijk kwetsbare gezinnen en gezinnen met een migratieachtergrond is niet altijd eenvoudig. Over het algemeen is de aandacht voor deze laatste groep in lokaal, maar ook in Vlaams, beleid eerder beperkt.
- Het onderzoek naar lokaal gezinsbeleid toont verschillen tussen gemeenten. Gezinsbeleid blijkt een containerbegrip. Elk lokaal bestuur geeft er zijn eigen invulling aan, heeft een eigen visie over wat een gezin is en welke rol het lokaal gezinsbeleid kan spelen. Lokaal gezinsbeleid mist hierdoor wat samenhang. Het blijft veelal beperkt tot een opsomming van alles wat men doet inzake gezinnen. Een achterliggend maatschappelijk verhaal dat de verschillende initiatieven met elkaar verbindt, ontbreekt wel eens. Er is geen decretale omschrijving van wat gezinsbeleid is. Hiermee zou Vlaanderen het lokaal gezinsbeleid wat meer cement kunnen aanleveren.

ⁱ De experts zijn zeer divers: ze komen uit de academische wereld, het middenveld en het beleid: Mevr. Leen Ackaert (kinderrechtencommissariaat), Prof. dr. Ann Buysse (UGent), Prof. dr. Bea Cantillon (UA), Dhr. Tim Claerhout (Interfederaal Gelijkekansencentrum), Dhr. Yves Coemans (Gezinsbond), Dhr. Frank Cuyt (Vlaams welzijnsverbond), Mevr. Lieve Declerck (Gezinsbond), prof. dr. Anja Declercq (KUL), Dhr. Peter Degadt (Zorgnet Vlaanderen), Mevr. Fanny Delanghe (Vlaams welzijnsverbond), Mevr. Magda Demeyer (Nederlandstalige Vrouwenraad), Dhr. Bert Dhondt (Welzijnszorg), Mevr. Sarah D'hondt (NCRK), Mevr. Trees De Bruycker (agentschap SCW, afdeling jeugd), prof. dr. Jan De Maeseneer (voorzitter SAR_WGG, gezondheidszorg UGent), Dhr. Joris De Wispelaere (Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen), Mevr. Kathleen Emmery (Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen), prof. dr. Ignace Glorieux (VUB), Dhr. Dirk Luyten (Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen), Mevr. Karin Maes (kinderrechtswinkel), Mevr. Herlindis Moestermans (Nederlandstalige Vrouwenraad), Prof. dr. Dimitri Mortelmans (UA), Mevr. Tanja Nuelant (Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen), Prof. dr. Stefan Ramaekers (KUL), Dhr. Pieter Rondelez (Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen), Mevr. Katrijn Ruts (Grip), Dhr. Ludo Serrien (steunpunt algemeen welzijnswerk), Dhr. Lawrence Steeman (bemiddelaar), Mevr. Hilde Timmermans (Gezinsbond), Dhr. Diederik Vancoppenolle (Kind en Gezin), Prof. dr. Michel Vandebroek (UGent), Dhr. Frederic Vanhauwaert (Netwerk tegen Armoede), Prof. dr. Jan Van Bavel (KUL), Dhr. Hans Van Crombrugge (Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen), Mevr. Anne Van der Gucht (departement welzijn volksgezondheid en gezin), Dhr. Kai Van Nieuwenhove (VVJ), Mevr. Anny Vermeersch (Decenniumdoelen), Mevr. Lutgard Vrints (Gezinsbond)